

Pesäpallon historiaa Tyrnävällä

Teksti 1.9.2022: Kari Peisa ja Vesa Ylitalo

Tyrnävän Tempauksella on sama virallinen syntymävuosi kuin pesäpallolla Suomessa eli vuosi 1922, joten nyt 2022 molemmat viettävät 100 vuotisjuhlaa. Vuonna 1922 julkaistiin ensimmäiset viralliset pesäpallon säännöt. Eri järjestöt lähtivät levittämään peliä ja siitä muodostui myös suosittu koulupeli. Tyrnävän pesäpallosta ennen sotia ei tätä kirjoitettaessa ole juuri muuta tietoa kuin että sitä on pelattu mm. suojeluskunnan ja muidenkin yhdistysten järjestämänä. Heikki ja Paavo Turunen, Antti Bäck, Jere Takalo ja Into Aaltonen lienevät ainakin kuuluneet pesäpallon pelaajiin jo ennen sotia.

Tyrnävän Tempaus ei ole koskaan ollut pesäpallon erikoisseura. Tempauksen saavutuksia ei voi mitata pelkästään mitalien tai sijoitusten perusteella, vaan tulee ymmärtää pienen maaseutuseuran merkitys ennen kaikkea yleisseurana ja nuorten kasvattajaseurana sekä kyläelämän yleisenä virkistäjänä. Tämä esitys käsittelee pesäpallon paikallista historiaa. Siinä käydään läpi niiden pesäpalloilijoiden joukkoa, jotka ovat eri aikoina Tempauksessa pelanneet.

Pesäpallon viralliset tiedot on poimittu kirjasta **Pesäpallo -kansallispeli 60 vuotta**, julk. 1983. Tyrnävän pesäpallon osalta tiedot perustuvat lehtileikkeisiin ja säilyneisiin valokuviin ja erityisesti tapahtumat ennen vuotta 1970 henkilöiden muistitietoon. Suureksi avuksi tässä ovat olleet 1950- ja 60-lukujen pelaajat Juhani Tolonen ja Heikki Anttila. Myöhemmistä pelaajista on haastateltu mm. Timo ja Jorma Kauppia ja myös Pentti Lipposta. Juhani Tolonen toimi Tempauksen miestenjoukkueen valmentajana ja pelinjohtajana pitkään 1970-luvulta aina 2000-luvulle saakka. Hän toimi lisäksi aktiivisesti myös junioripesäpalloilussa. Yhdessä Väinö Hannuniemien kanssa he nostivat Tempauksen junioripesäpallon kukoistukseen 1970-luvulta lähtien.

Kuva 1. Vasemmalta Kalevi Mäläskä, Kalevi Väänänen, Ossi Karhu, Heikki Anttila ja Väinö Hannuniemi. Niilo Pekkalan ottama kuva Mäläskän Myllykentällä v. 1952. Taustalla Urho Mäläskä menossa pajaan. Jääkömmö myös taustalla. (Kuva Heikki Anttila)

Heikki Anttila muistelee ensikosketuksiaan pesäpallon parissa. *Riikolan navetan takana ja Mäläskän myllykentällä* (poikien itsensä antama nimi) aloiteltiin harjoittelut teinipoikina. Mailat tehtiin ite, mutta

räpylöitä oli jonkin verran kaupoissa. Isä likka (suutari) niitä sitten korjaili ja taisi vähän parannellakin isontamalla haavia. Palloja saatiin 50-luvulla esimerkiksi Muhoksen Ponkilan kentältä, jossa Muhoksen Urheilijat pelasivat (nuorten) mestaruussarjaa. Mentiin poikien kanssa sinne kursun reunalle, jonne aina silloin tällöin tuli läpilyönti. Ei ne pelaajat aina löytäneet palloa, kun me vähän vinkattiin paikkaa, mihin se pallo "meni".

Juhani Tolonen muistaa myös Riikolan navetan takaiset harjoitukset. *Ootettiin aina, että milloin se Nykäsenojan Eino tullee, kun se oli niin hirveän kova lyömään. Se löi semmosta umpikumipalloa melkein joelle asti (on kait se melkein 200 m).*

Juhanilla ensimmäinen muisto pesäpallosta on jo ennen sotia vuodelta 1939, kun hän oli 3 vuotias. *Jaako-setä oli Ranttilasta käymässä kuorma-autolla. Ja kun peli oli kentällä, niin totta kait siinä ukot alako puhumaan, että lähetään kattoon peliä. Mutta minä en uskaltanut siihen kuorma-auton kyytiin lähtä. Isä sano mulle sitten, että lähetään me pyörällä. Ja niin me sitten mentiin pyörällä kentälle, joka oli silloin samalla paikalla kuin nytkin. Itse pelistä ei Juhani muista mitään.*

Juhanin oma pesäpalloura alkoi kansakoulun aikana eli sen täytyi olla jo 40 luvulla. *Opettajana oli semmoinen kun Reino Tanskanen. Koulu oli Markuksella siihen aikaan. Vanhalla pesäpallokentällä oli jo tuolloin Tempauksen alaiset harjoitukset. Niissä pelaajat jaettiin kahteen joukkueeseen. Kerran eivät saaneet 9 miestä toiselle puolelle, jolloin Tanskasen Reino sanoi, että tuu sinä Jussi pelaamaan. Seuraavana lauantaina Kaupin Ossi tuli sanomaan, että pyhänä ois sitten peli. Siitä se sitten alkoi. Minulla oli Mari-tädin ostama räpylä itsellä jo, mutta ei muita välineitä.*

50-luvulla pelaajilla oli jo kaikilla räpylä. Ristelin Teuvolla oli Amerikan sukulaiselta saatu baseball-räpylä, joka oli kätevä lukkarin hommissa, koska siitä pallon sai kiinnioton jälkeen nopeasti haltuun. Tuota räpylää tultiin ihan erikseen katsomaan vielä 60-luvulla, kun Teuvo sattui kentällä esiintymään jossakin pelissä.

1940-luku

1940-luvulla Tempauksen miesten joukkueessa pelanneita: Esko Siira, Taisto Mikkonen, Veikko Kauppi, Kalle Kauppi, Into Aaltonen, Niilo Kauppi, Teuvo Kaakinen, Voitto Salmenhaara, Unto Kauppi, Eino Kauppi, Aarne Kauppi, Reino Kauppi, Urho Kauppi, Reijo Turunen, Aimo Aaltonen, Jorma Takalo ja Eino Fyrsten.

Kari Siiran Kuva 2. vuodelta 1946 on vanhin käytössämme oleva kuva Tyrnävän pesäpallosta.

Pelaajien nimiluettelossa esiintyy paljon Kauppeja. 1940-luvulla onkin pelattu Tyrnävällä pesäpallopeli, jossa Tempauksen porukassa oli kentällä 7 Kauppia ja Sotkamon joukkueessa 7 Korhosta. Heikki Anttila ja Juhani Tolonen luettelivat seuraavat Tempauslaiset tuohon historiallisen pelin kokoonpanoon: Kauppi Veikko lukkari, Kauppi Aarne 1v, Kauppi Reino s, Kauppi Niilo polttaja, Kauppi Urho 3v, Kauppi Eino koppari ja Kauppi Unto tai Kalle 2-vara. Kaksi muuta pelaajaa Salmenhaaran Voitto ja Siira Esko.

Kuvasta 2. ilmenee mm., että 40-luvulla syöttölautanen sijaitsi suoraan kotipesän eturajalla. Tuohon aikaan pelaajat löivätkin paljon *piikkejä* etualan sivurajasta ulos. Nämä lyönnit olivat liian vaikeita ulkopelaajien torjua, joten vuonna 1959 syöttölautasta siirrettiin 80 cm rajasta kotipesän puolelle ja myöhemmin 1960-luvulla vielä 20 cm lisää. Erilaisten lyöntien nimitykset vakiintuivat jo 1930-luvulla, takakentän lyönnit *laaka* ja *kumuri* sekä etukentän lyönnit *rajanuoliainen*, *näpäys (näpy)*, *piikki* ja *hidastettu (varsi)*. *Pomppua* lienee lyöty ensimmäisiä kertoja myös 1930-luvulla, vaikka nimitys yleistyi vasta myöhemmin.

Kuva 2. Perussarjan peli TyTe - Lumiojan Lumiukot 22.7.1946. Kari Siira, Heikki Anttila ja Timo Kauppi tunnistivat Tyrnävän pelaajat. Lyöntijärjestyksessä eli kiilassa keskeltä, jossa seisoo pelituomari Esko Äijälä, vasemmalle: 1. Esko Siira 2. Taisto Mikkonen 3. Veikko Kauppi 4. Kalle Kauppi 5. Into Aaltonen 6. Niilo Kauppi 7. Teuvo Kaakinen 8. Voitto Salmenhaara 9. Unto Kauppi. (Kari Siiran albumi).

Lumijoen porukassa lyöntijärjestys: 1. Vilho Pottala, 2. Erkki Ylilauri, 3. Veikko Ylilauri, 4. Veijo Saari, 5. Yrjö Jankkinen (?), 6. Erkki Laurila, 7. Viljo Männikkö, 8. Veikko Laurila ja 9. Mauno Pehkonen. (kuva Kari Siira)

Kuva 3. Tempauksen vanhoja pesäpalliloijoita palkitaan Tyrnävän Seurojentalolla v. ? Kuvassa vasemmalta: Antti Bäck, Jere Takalo, Into Aaltonen, ?, ?, Kauppi Aarne ? (Alatemies), Kalle Kauppi, Niilo Kauppi, Unto Kauppi, Veikko Kauppi, Taisto Mikkonen, Voitto Salmenhaara ja Paavo Turunen. Palkitsijoina Martti Kaakinen ja Teuvo Keskitalo. (kuva Ilkka Ylitalo)

1950-luku

1950-luvulla Tempauksen miesten joukkueessa pelanneita: Juhani Tolonen, Ossi Kauppi, Esko Pirkola, Eino Kauppi, Arvi Ranta, Teuvo Risteli, Väinö Hannuniemi, Antero Kauppi, Urho Ulander, Martti Kaakinen, Pentti Kauppi, Pentti Idman, Reino Kauppi, Pekka Markkula, Esko Pirkola, Jorma Hietala, Matti Näppä, Väinö

Riikola, Antti Matinolli, Hannes Vähänen, Eero Viinikanoja, Antti Keränen (Rantsila), Paavo Junttila, A. Asikainen ja Erkkä Lehtosaari (Pulkkila).

Kuvissa 3-9 esiintyvät pelaajat kuuluivat 1950-luvulla Tempauksen miesten joukkueeseen.

Kuva 3. Tempauksen joukkue 50-luvulla. Ensimmäisiä kertoja, kun pelaajilla samanlaiset omat pelipuvut. Ne oli kutoanut omilla koneillaan ja ommellut Liisa Kauppi (os. Kantola). Yläriivi vas. Ossi Kauppi 3-pesä, Arvi Ranta sieppari, Esko Pirkola koppari, Martti Kaakinen 1-pesä ja Juhani Tolonen 2-pesä. Alarivi vas. Väinö Hannuniemi 3-vara, Antero Kauppi 2-vara, Pentti Kauppi polttaja ja Pentti Idman lukkari. Kuvassa 13. on kuvattu pelikenttä ja ulkopelipaikat 1950-luvulla. (kuva Juhani Tolonen)

Kuva 4. Tempauksen joukkue Limingassa pelaamassa 1950-luvun alussa. Yläriivi vas. Ossi Kauppi, Martti Kaakinen, Teuvo Risteli ja Reino Kauppi. Alarivi vas. Pentti Kauppi, Juhani Tolonen, Väinö Hannuniemi, Pekka Markkula ja Esko Pirkola. (kuva Juhani Tolonen)

Kuva 5. Tempauksen joukkue 1950-luvulla. Yläriivi vas. Juhani Tolonen, Ossi Kauppi, Esko Pirkola, Eino Kauppi ja Arvi Ranta. Alarivi vas. Teuvo Risteli, Hannu Väiskä, Antero Kauppi ja Urho Ulander. (kuva Juhani Tolonen)

Kuva 6. Tempauksen joukkue 1950-luvulla. Yläriivi vas. Jorma Hietala, Matti Näppä, Väinö Riikola, Pentti Kauppi, tunnistamatta ? ja Antti Matinolli. Alarivi vas. tunnistamatta ?, Hannes Vähänen ja Eero Viinikanoja. (kuva Juhani Tolonen)

Kuva 7. Juhani Tolonen Nurmon pesäpallokentällä 1950-luvulla. Nurmon joukkue oli huippujoukkue. Vaasan lehden lehtileikkeessä pelin jälkeen mainittiin Kaupin Pentistä "Hirmulyöjä Kauppi" ja Jussista "Ei Nurmossa ennen sellaista 2-vahitia ole nähty". (kuva Juhani Tolonen)

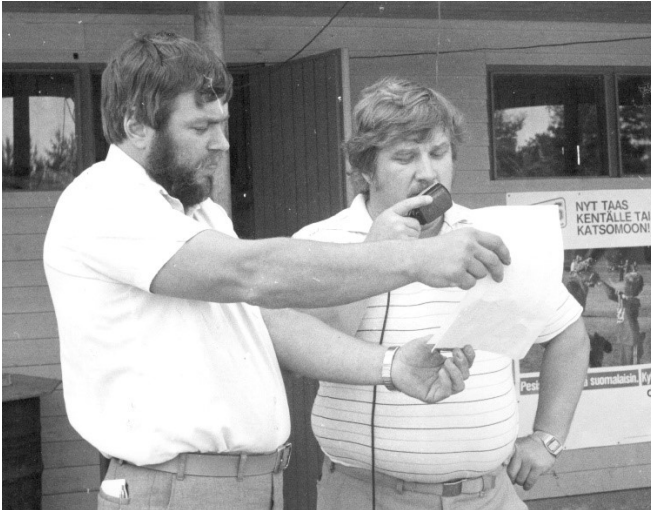
1950-luvulla vanha pesäpallokenttä siirtyi nykyiselle yleisurheilukentälle ja samalla nurmikolle. Alusta oli mahdollisimman huono pesäpallolle kahdestakin syystä. Ensinnäkin se oli epätasainen, "turppainen", ja toiseksi laittomien rajalyöntien tulkitseminen tuotti paljon riitaa, kun pallo ei jättänyt selvää jälkeä kenttään.

Juhani Tolonen muistelee harjoittelusta. *Noihin aikoihin ei pelaajien tarvinnut erikseen harjoitella kuntoa, sen verran joutui karhin perässä juoksemaan. Mutta pelien välissä harjoiteltiin kyllä. Vetäjänä toimi Kaupin Ossi. Peleissä ei ollut erillistä pelinjohtajaa eikä mitään vinkkareita. Merkinä oli jollakin käsi taskussa tai lanteilla mitä milloinkin. Pelaajat sopi keskenään merkit".*

Pelimatkoja tehtiin hyvin monenlaisin järjestelyin. Juhani Tolonen muistelee. *Ei ne pelimatkat tuolloin niin helppoja olleet. Kun mentiin esimerkiksi Ristijärvelle pelaamaan, mentiin jo kuueksi aamulla Osuuskaupan kuorma-autolla Muhoksen juna-asemalle. Joku pelaajista ajoi kuorma-autoa. Siitä mentiin junalla Kontiomäkeen ja siellä vaihto lättähattuun ja sillä Ristijärvelle. Takaisin tultiin samoilla välineillä.*

Joskus päästiin matkustamaan linja-autollakin. Ensimmäiset linja-autot sodan jälkeen olivat niin heikkoja, että porukka joutui nousemaan autosta ja antamaan työntöapua jyrkimmissä mäissä. Kerran oli yksi mies vähän ryppyissään ja oli niin hankala, että se pantiin linja-auton perässä olevaan tavaratilaan. Tuolloin linja-autoissa oli erillinen osa perätilassa, joka oli erotettu matkustajatilasta."

Heikki Anttilan mukaan pisin reissu kuorma-auton lavalla tehtiin Kärämäelle asti. Vasta 70-luvulla alkoivat kyläläisten talkookyydit yleistyä eli yksityiset autonomistajat lähtivät pelireissuille mukaan kyyditsemään pelaajia omilla autoillaan. Myöhemmin 80-luvulta lähtien porukkaa kuljetettiin jo Kylmäsen Liikenteen linja-autoilla sekä myös Tempauksen omalla linja-autolla, jonka Tyrnävän Lions Club osti edelliseltä yritykseltä ja lahjoitti Tempauksen käyttöön 1982.

Kuva 6. Tyrnävän Lions-Clubin edustaja Timo Lehtonen luovuttaa linja-auton avaimet pesäpallomies Teuvo Keskitalolle

Kuva 9. Utajärvellä pelireissulla tällä kertaa komeasti Volgan kyydillä. Kuvassa Pentti Kauppi, Väinö Hannuniemi, Jussi Tolonen ja kuljettajana Reijo Alatalo. Komeita poikia liikkeellä Tyrnävältä. (kuva Juhani Tolonen, Huom! kuva värjätty ohjelmallisesti jäljestä päin).

Kuva 8. Pesäpalloa Tyrnävän yleisurheilukentällä ruohikolla 1950-luvun lopulla. Taustalla Roustin männyt näkyvät. Juhani Tolonen lyömässä, Raahen Jouko Satokangas lukkaroi. Syöttölautasta ei vielä ole siirretty rajalta kotipesään päin, joten kuva ennen vuotta 1959. (kuva Juhani Tolonen)

Juhani Tolonen muistelee syöksymisestä. *Muistan kun oltiin Rovaniemellä pelaamassa. Siellä pelasi pari poikaa Vimpelistä ilmeisesti opiskelemassa siellä. Me katseltiin ihmeissään, kun nämä syöksyivät jo pesille. 50-luvulla ei juuri ruukattu syöksyä. Me syöksyttiin vain silloin kun kaatu.*

1950 ja 60-luvut olivat kahden poliittisesti jakautuneen urheilujärjestön SVUL ja TUL kädenvääntöä pesäpallossakin, vaikka sodan jälkeen pyrkimystä yhteistoimintaan olikin. 50-luvulla SVUL:n pesäpalloliiton PPL ja TUL:n välinen yhteistoiminta katkesi jopa välirikoon. PPL ja TUL järjestivät muuten omat pesäpallon sarjansa, mutta erikoista oli vuonna 1949 alkanut ja vasta vuonna 1976 lopetettu *pitäjäsarja*, jossa saman kunnan kaikki PPL:n ja TUL:n joukkueet saivat osallistua. TUL:n joukkueita oli huomattavasti vähemmän eikä valtakunnallinen taso ollut keskimäärin samaa luokkaa kuin PPL:n sarjoissa.

Tyrnävällä TUL:n pesäpallosta vastasi Valpas ja PPL:n seurana Tempaus. Juhani Tolonen muistelee, että näiden seurojen keskinäisiä otteluja käytiin 50-luvulla. *Kyllä niihin mentiin pellaamaan vähän asenteella "kynsin ja hampain", vaikka pelin ulukopuolella oltiin hyviä kavereita.* Tempauksen riveissä Juhani arvelee pelanneen 50-luvulla kuvissa 3-9 esiintyvät pelaajat. Valppaan riveistä Juhani muistaa ainakin seuraavat pelaajat: Martti Haataja lukkarina, Olli Väärä ja Antti Hannila etukentällä, Ossi Risteli ja Alpo Lithovius varavahteina, Taisto Mikkonen kopparina. Lisäksi Valppaassa pelasi Aarne Ollila, Martti Björn, Matti Näppä (Väinön poika, on eri kuin Tempauksessa esiintyvä Matti Näppä, joka toimi myöhemmin pelinjohtajana) polttolinjalla ja Osmo Ollila.

Kuva 11. Tyrnävän Valppaan pelaajia 1960-luvulla. Vasemmalta lähtien Väinö Hannuniemi, Pentti Anttila, tunnistamaton ?, Pentti Kauppi, Esko Risteli, tunnistamaton ?, Veikko Mikkonen, tunnistamaton ?. Kuvassa erottuvat pelaajat pelasivat 50- ja 60-luvuilla myös Tempauksen riveissä. (kuva Lauri Räisänen)

Kuva 10. Tyrnävän Tempauksen pelaajia 1960-luvulla Tyrnävän yleisurheilukentällä. Kuvassa erottuvat pelaajat Väinö Hannuniemi, Matti Näppä, Esko Risteli, Heikki Anttila (oikeanpuoleisin) ja Martti Kaakinen (kuva Lauri Räisänen)

1960-luku

1960-luvulla Tempauksen miesten joukkueessa pelanneita: Ossi Kauppi, Väinö Riikola, Teuvo Risteli, Esko Pirkola, Väinö Hannuniemi, Matti Näppä, Heikki Anttila, Martti Kaakinen, Juhani Tolonen, Pentti Kauppi, Pentti Kettunen, Esko Kantola, Antero Kylen, Veikko Mikkonen, Jorma Kauppi, Pentti Anttila, Timo Kauppi, Reijo Mällinen, Eino Riikola, Esko Risteli, Ilkka Härmä, Pentti Lipponen, Heikki Härmä, Pekka Kauppi, Reijo Yrttiaho, Taisto Anttila, Matti Anttila, Erkki Lipponen, Matti Korkala ja Pasi Ylitalo.

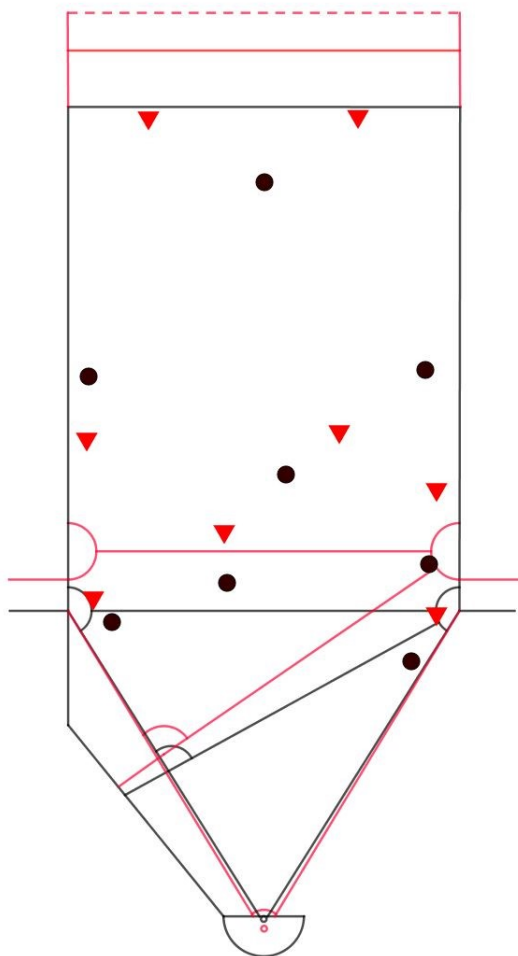
50-luvun lopussa Tempauksen porukka hajosi, kun pelaajia siirtyi työn perässä pois paikkakunnalta ja vetäjät loppuivat. Osa pelaajista siirtyi ensin Alatemmeksen Vesaan pelaamaan ja myöhemmin palasi Tyrnävälle TUL:n sarjaan Valppaan riveihin. Kaudella 1964 Tyrnävän Valpas pelasi TUL:n mestaruussarjassa sijoittuen toiseksi viimeiseksi eli oli toinen putoaja (Pesäpallo -kansallisesti 60 vuotta). Monet tuon ajan pelaajat olivat esiintyneet aikaisemmin tai esiintyivät myöhemmin myös Tempauksen riveissä. Heitä olivat mm. Väinö Hannuniemi, Teuvo ja Esko Risteli, Heikki ja Pentti Anttila, Pentti Kauppi sekä Taisto ja Veikko Mikkonen. Pelaaminen lienee ollut jo 60-luvulla tärkeämpää kuin seurojen takana oleva politiikka. 70-luvulla Valppaan pesäpallotoiminta kuten myös TUL:n omat valtakunnalliset sarjat loppuivat. Vuonna 1993 SVUL ja TUL käytännössä jo yhdistyivät samaksi urheilujärjestöksi (Suomen Liikunta ja Urheilu SLU).

1960-luvulla Ossi Kauppi alkoi kouluttaa uutta Tempauksen pesäpallosukupolvea Paavolankankaan junioriporukasta täydennettynä muutamalla kirkonkylän junnulla. Tuosta alkoikin Tempauksen miesten joukkueen 70-luvulle ulottuva nousujohteinen kausi. Tuossa porukassa alkuaikoina pelasivat ainakin seuraavat pelaajat: Timo Kauppi (2k), Reijo Mällinen (l,3v), Jorma Kauppi (2p, 2v), Eino Riikola (1v, s), Pekka Kauppi (3p), Anttilan veljekset Pentti (lukkari), Taisto ja Matti sekä ”kirkolta” vielä Yrttiahon Reijo (s), Lipposen Erkki ja Ylitalon Pasi.

Limingasta tulivat mukaan Tempauksen riveihin ensin Tyrnäväläistynyt Ilkka Härmä (3p) ja vähän myöhemmin hänen veljensä Heikki Härmä (2v).

SVUL:n ja TUL:n poliittinen erimielisyys aiheutti vielä harmia Tempaukselle, kun se joutui taistelemaan kaikkien aikojen parhaan Tyrnäväläislähtöisen pesäpalloilijan Pentti Lipposen pelioikeuksista naapuripitäjän ja TUL-joukkueen Muhoksen Voiton kanssa 1960-luvun lopulla. Pentin isä olisi halunnut Pentin pelaavan TUL:n joukkueessa. Pentti astui Tempauksen remmiin nuorena poikana 1965-66 ja Tempauksesta tuli hänen kasvattajaseuransa. Tempauksesta hän siirtyi yhdeksi kaudeksi Muhoksen Voittoon, mutta palasi Tempaukseen seuraavalla kaudella. Ollessaan vapaaehtoisena armeijassa kaudella 1968 Pentti valittiin A-poikien Itä-Länteen suomensarjan seuran Tyrnävän Tempauksen pelaajana.

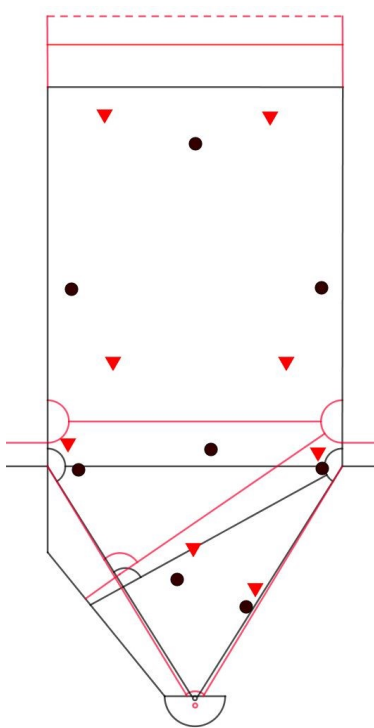
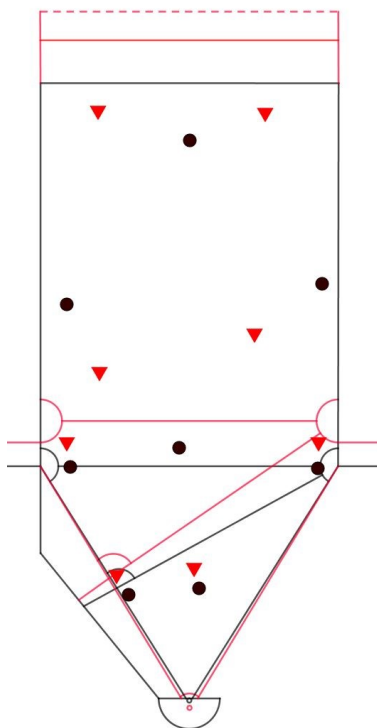
Pentti oli nopea, kovalyöntinen ja omasi hirmuisen heittokäden. Pentin raameilla ja kyvyillä oli selvää, että mestaruussarja kutsuisi hyvin pian ja niin kävikin. Tempauksesta Pentti siirtyi mestaruussarjaan ensin 1971 Riihimäelle, josta sitten 1972 Oulun Lippoon. Lipossa hän voitti 1972 Suomen mestaruuden. Liposta Pentti siirtyi vuonna 1974 Imatralle, jossa pelasi loppu-uransa ja voitti Suomen mestaruudet vielä vuosina 1977, 1978 ja 1986. Hän oli moninkertainen Itä-Länsi-pelaaja ja voitti lyöjäkuninkuuden 1986.

Kuva 12. Kenttä ja ulkopelijärjestys olivat 50-luvulla vielä erilaiset kuin 60- ja 70-luvuilla. Kuvassa vasemmalla on mustalla värillä kuvattu hahmotelma 1950-luvun pelikentästä ja ulkokentän järjestyksestä takatilanteessa. Punaisella on merkitty vastaavasti tilanne 1960- ja 1970-luvuilla. Sama periaate alakuvissakin, joissa on kuvattu 1-2- ja 2-3 -välien vaihtotilanteet

50-luvulla *kopparina* oli takana vain yksi mies, ja 2- ja 3-pesän takana olivat *varavahdit*. Varsinaisten *pesävahtien* lisäksi polttolinjalla oli keskellä vain yksi *polttaja*. Etukenttä *1-vahti* ja *sieppari* pelasivat aika lailla samoilla paikoilla.

60-luvulla ja sen jälkeen kenttää on pidennetty kahteenkin otteeseen. Ulkokentällä on siirrytty kahden kopparin ja 4 miehen polttolinjan miehitykseen. Syöttölautanen on siirtynyt eturajalta kotipesän sisään 1 m päähän rajasta. Kotipesän kaari ilmestyi vasta vuoden 1975 uudistuksessa, jossa kenttien parannuttua oli pakko heikentää pomppulyöntien mahdollisuuksia. Pesäpallon kiinnostavuus ja toimivuus edellyttää, että ulkopeli ja sisäpeli ovat tasapainossa. Pelaajien ja välineiden kehittyessä pelikenttä ja säännöt ovat siksi olleet jatkuvassa muutoksessa.

Kuva 13. Tempauksen joukkue huoltajineen 1960-luvulla. Ylärivi vas. Esko Pirkola, Martti Kaakinen, Esko Risteli, Juhani Tolonen, Paavo Niemelä (auton kuljettaja), Teuvo Risteli ja Ossi Kauppi. Alarivi vas. Hannuniemi Väinö, Matti Näppä, Väinö Riikola, Heikki Anttila ja Pentti Kauppi (kuva Lauri Räisänen)

Kuva 14. Tyrnävän Osuuskassa lahjoitti kaudeksi 1968 uudet pelipuvut suomensarjaan nousseelle Tempauksen miesten joukkueelle. Lahjoittajan edustajat ja Tempauksen vastaanottajat näkyvät kuvassa.

Kuva 15. Tempauksen 1960-luvun joukkue Ylihärmässä pelireissulla. Ylärivissä vas. Heikki Anttila (kuljettaja), Ilkka Härmä ja Pekka Ylitalo (kuljettajat). Keskirivi vas. Veikko Mikkonen, Jorma Kauppi, Pentti Anttila, Esko Risteli, tuntematon?, tuntematon? ja Timo Kauppi. Alarivi vas. Heikki Härmä, Pentti Lipponen, Pentti Turunen (kuljettaja) ja Reijo Mällinen. (kuva Lauri Räisänen)

Kuva 16. Reijo Mällinen kurottua Tyrnävän yleisurheilukentällä 1960-luvun lopulla. Yleisöä sängen mukavasti. Taustalla paloasema, jonka pillin soitto keskeytti pelit muutaman kerran, kun yksi pelaajista Pentti Anttila kuului palokuntaan ja joutui poistumaan hälytykseen. (kuva Lauri Räisäne)

Kuva 17. Tempauksen joukkue huoltajineen Rokualla 1970. Vasemmalta Pekka Kauppi, Pelinjohtaja Matti Näppä, Esko Risteli, huoltaja Väinö Hannuniemi, Heikki Härmä, Reijo Yrttiaho, Timo Kauppi, valmentaja Juhani Tolonen, Pentti Lipponen, huoltaja Lauri Räisänen ja Ilkka Härmä. (kuva Lauri Räisänen)

1970-luku

1970-luvulla Tempauksen miesten joukkueessa pelanneita: Jorma Kauppi, Pentti Anttila, Timo Kauppi, Reijo Mällinen, Eino Riikola, Ilkka Härmä, Pentti Lipponen, Heikki Härmä (AtVe), Vesa Ylitalo, Pekka Kauppi, Reijo Yrttiaho, Erkki Lipponen, Seppo Mustonen (AtVe), Pentti Pohjola (MuPS), Kari Alatalo (MuPS), Mikko Tapio (MuPS), Pertti Puhakka (MuPS), Kari Saksio (RaRa), Esko Mustonen (AtVe), Timo Pihlajaniemi, Pekka Nousiainen (RaRa), Pentti Keränen (RaRa), Juha Louet (RaRa), Matti Rautio, Kari Peisa, Heikki Juvani (MuPS), Aku Laakko (RaRa), Jorma Laakko (RaRa), Tarmo Ränkä (IU), Jukka-Matti Mikkola, Jukka Laakso, Eero Yrttiaho, Mauri Kauppi (Lippo)

Ossi Kaupin koulumien junioripelaajien johdolla Tempaus nousi Suomensarjaan vuonna 1968. 60- ja 70-lukujen monivuotinen Tempauksen lyöjäkuningas Jorma Kauppi muistaa, että siinä yhden kerran vielä käytiin maakuntasarjassa, kunnes sitten 1970 noustiin jo pitemmäksi aikaa suomensarjaan. 70-luvulle tultaessa siirryttiin myös pois nurmikentältä (yleisurheilukentältä). Uusi hiekkakenttä valmistettiin vanhalle pesäpallokentälle. Maapohja oli kuivaa kangasta, minkä vuoksi kenttä oli koko 70- ja 80-luvun ennen hiekkatekonurmien tuloa keväällä aina ensimmäisiä harjoituspelipaikkoja naapuriseuroille.

70-luvun alussa, kun omia riittävän valmiita junioreita ei ollut, alkoi myös ostomiesten haaliminen naapuriseuroista. Seppo Mustonen Alatemmeksen Vesasta siirtyi Tempaukseen pelaten etukentällä ja myöhemmin lukkarina. Muhokselta tuli Pentti "helpohko" Pohjola 3-koppariksi. Lisänimi tuli Pentin tavasta kuitata ottamansa syöksykoppi, jota ei Tyrnävällä oltu ennen nähtykään kopparin tontilla. Muhokselta tulivat vielä Kari Alatalo, Mikko Tapio ja myöhemmin Pertti Puhakka. Pohjola siirtyi takaisin Muhokselle Pallo-Salamiin, mutta muuten kaikki edellä mainitut 70-luvun alun hankinnat Puhakkaa lukuun ottamatta siirtyivät aika nopeasti Tempauksesta Oulun Lippoon pelaamaan kuten teki myös kaudella 1977

Tempauksen oma kasvatti nopea kärkietenijä Matti Rautio. Omia koulutettuja junioreita oli Tempauksella 70-luvulla vasta nuorisosarjoissa.

Tempauksen miesten joukkueen ehkä parhaimmat saavutukset kautta aikain tulivat kausilla 1972-74, jolloin Tempaus sijoittui suomensarjan keskivaiheille. Sijoituksen arvoa nostaa se, että tuolloin kolme suomensarjan lohkoa olivat toiseksi ylimmät pelisarjat suoraan mestaruussarjan alapuolella. Lisäksi Tempaus menetti kaudella 74 sarjasta tipahtaneille Ruukin Innolle ja Kuortaneen Kunnonle molemmille sarjapisteet niin kotona kuin vieraissa. Tuolloin Tempauksen pelin tasoa voidaan aivan hyvin verrata vuonna 1981 perustettuun Ykkössarjaan. Suomensarjan alapuolella oli tuolloin vielä maakuntasarja, piirisarja ja perussarja. Tempauksen kakkossakki pelaili piirisarjassa. Kakkossakki toimi 60-luvulla ja vielä 70-luvun alkupuolella seuran juniorikouluna, koska varsinaisia juniorisarjoja ei tuolloin vielä pelattu. Kakkossakissa vanhemmat jäähyttelevät pelaajat kouluttivat junioreita. Nykyisin Suomessa pelataan miespesäpalloa vain neljässä pääsarjassa superpesiksessä, ykköspesiksessä, suomensarjassa ja maakuntasarjassa.

Kuva 21. Tempauksen miesten joukkue kaudella 1972. Ylärivi vas. Kari Alatalo, Timo Kauppi, Pekka Kauppi, Erkki Lipponen ja Seppo Mustonen. Keskirivi vas. Jorma Kauppi, Reijo Mällinen ja Mikko Tapio. Alarivi vas. valmentaja Juhani Tolonen, pelinjohtaja Matti Näppä, Eino Riikola ja Vesa Ylitalo. (kuva Vesa Ylitalo)

Kauden 1974 jälkeen Tempaus alkoi heikentyä. Avainpelaajia lopetti ja siirtyi naapuriseuroihin. Uudet hankinnat eivät olleet menetettyjen veroisia ja omia riittävän innostuneita junioripelaajia ei ollut tuossa vaiheessa valmiina ainakaan riittävästi. Kaudella 1976 Tempaus tipahti maakuntasarjaan, nousten kaudella 1977 takaisin suomensarjaan. Sen jälkeen Tempaus toimi muutamia vuosia maakuntasarjan ja Suomensarjan hissijoukkueena. Omia hyviä junioreita kyllä kehittyi pelimieheksi 1980-luvulla, mutta menestyvämmät naapuriseurat houkuttelivat pelaajia pois kasvattajaseurastaan jo nuorena. Olisiko näin jälkiviisaana mahdollista sanoa, että murrosvaiheessa 1970-luvulla panostettiin liikaa ostomiehiin? Vai oliko omien junioreiden panostus pesäpalloon tuossa vaiheessa liian vähäistä, kun lajin taso kehittyi koko ajan?

Kuva 20. 1970-luvun yleisöä Tyrnävän pesäpallokentällä. Olipa sarja maakuntasarja tai suomensarja, yleisöä kävi vielä tuolloin peleissä, vaikka katsomopuitteet olivat usein kehnonlaiset. (kuva Vesa Ylitalo)

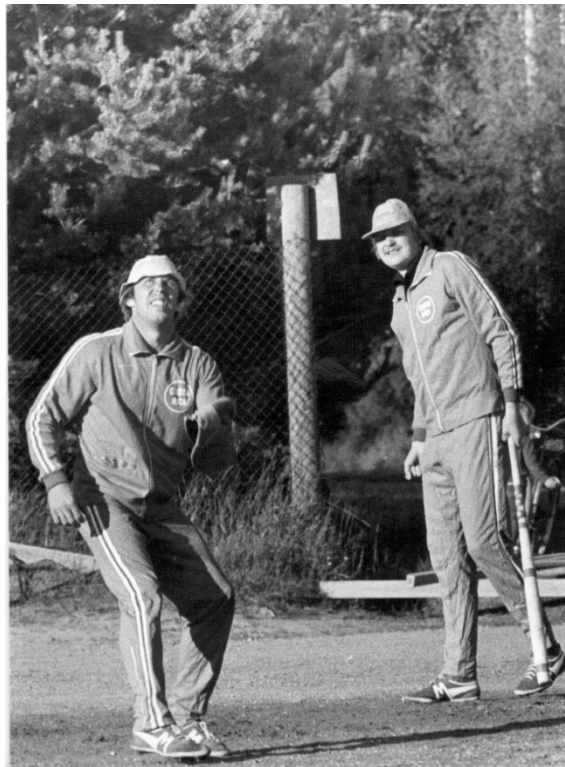

Kuva 22. Vuoden 1977 Tempauksen suomensarjaan noussut joukkue ratkaisevassa uusintaottelussa Simon Kiriä vastaan lin pesäpallokentällä. Peli päättyi 3-6 Tempaukselle. Joukkue lyöntijärjestyksessä 1. Aku Laakko (Rantsilan Raikas), 2. Timo Kauppi, 3. Kari Peisa, 4. Reijo Mällinen, 5. Timo Pihlajaniemi, 6. Tarmo Ränä (lin Urheilijat), 7. Esko Mustonen (Alatemmeksen Vesa), 8. Jukka Kauppi, 9. Jorma Laakko (Rantsilan Raikas), vaihtopelaajina Jukka-Matti Mikkola ja Veijo Astikainen? Pelinjohtajana Matti Näppä ja valmentajana Juhani Tolonen. (kuva Lauri Räisänen)

Kuva 23. Paavolankankaan junioreista kaikkein pitkäaikaisimman peliuran Tempauksessa tehnyt nopeakinttuinen kakkoskoppari Timo Kauppi kärkeymässä Oulujoen kentällä. Timo

pelasi vielä 1990-luvulla paikkakunnan junioreiden mukana maakuntasarjaa. Siinä oikea seuraikoni pelaajana. (kuva Lauri Räisänen)

Kuva 24. Reijo Mällinen (oik) kuului Timo Kaupin (vas) ohella 60- ja 70-luvun Tempauksen pesäpallon pitkäaikaisimpiin voimahamoihin. He olivat nostamassa 70-luvulla Tempauksen miesten pesäpalloa korkeammalle tasolle. (kuva Lauri Räisänen)

Kuva 25. Tempauksen pesäpallon historian alkuosan 1940-1979 laatijoiden Vesa Ylitalo ja Kari Peisa tyylinäytteet 1970-luvulta (kuvat Vesa Ylitalo ja Kari Peisa)

Tempauksen pesäpallon junioritoiminta alkoi nousunsa 1970-luvulla Väinö Hannuniemen johdolla. 70-luvun puolivälistä alkaen Tempaus osallistui valtakunnallisiin pesäpalloleireihin ja nuorisosarjoihin.

Kuva 25. Ensimmäisiä Tempauksen juniorisarjan pelejä. Kyseessä Tempaus-Lippo ampiassarjan peli vuodelta 1974. Yläriivi vasemmalta: Veijo Astikainen, Hannu Salmenhaara, Jukka-Matti Mikkola. Keskiriivi vasemmalta: Esa Heikkinen, Jukka Laakso. Alariivi vasemmalta: Köpi Ylitalo, Hannu Anttila, Jukka Markus, Juha Riikola ja Vesa Risteli. (kuva Lauri Räisänen)

Kuva 26. Alle 15v pojat juniorisarjan ottelussa TyTe – Lippo vuodelta 1976. (kuva Lauri Räisänen)

Kaudella 1977 Tempauksen juniorit saivat ensimmäisen SM-mitalinsa leireiltä. Alle 11 v pojat voittivat SM-pronssia Hyvinkäällä Väinö Hannuniemen luotsaamana.

Kuva 27. Tyrnävän ensimmäinen SM-tason mitali juniorisarjoissa. Alle 11 v pojat voittivat Väinö Hannuniemen johdolla pronssia kaudella 1977. Pronssiottelussa KaMa kaatui 3-4. Joukkueessa pelasivat: Pasi Väliheikki, Timo Hannuniemi, Pertti Räisänen, Juha Holappa, Keijo Pirkola, Pertti Paakkola, Jukka Glad, Ilkka Siira, Jarmo Leskelä, Mikko Härmä, Pekka Holappa, Sauli Romppainen, huoltajana Matti Paakkola ja valmentajana Väinö Hannuniemi (kuva Lauri Räisänen)

Kuva 28. 1977 pronssijoukkue alle 11v pojat palkintokasseineen seuran palkintojenjakotilaisuudessa 1978. Yläriivi vas. Sauli Romppainen, Jukka Glad, Keijo Pirkola, Juha Holappa ja Ilkka Siira. Alarivi vas. Pekka Holappa, Pertti Räisänen, Pasi Väliheikki, Timo Hannuniemi, Pertti Paakkola, Jarmo Leskelä ja Mikko Härmä. Pp-jaoston puheenjohtaja Teuvo Keskitalo ja valmentaja Väinö Hannuniemi. (kuva Lauri Räisänen)

Kuva 29. 1978 13 v pojat. Pasi Räisänen lyö, veli Pertti haukottelee penkillä ja Matti Rautio näyttää merkkiä

Kuva 30. 1979 Tyrnävän poikajoukkue. Veijo Astikainen (huoltaja), Heikki Kauppi, Pekka Mikkola, tunnistamaton, Pasi Räisänen, Olli-Matti Leuanniemi, Juha Holappa, Eero Heikkinen, Tuomo Pekkala, Marko Leuanniemi, Kari Peisa (pj)

Kuva 31. 1979 Tempauksen naispesäpallon alkuajoja. Heli Räisänen lukkaroi. Tuolloin tyttöjen pelaaminen ja harjoittelu ei ollut vielä säännöllistä. Vuonna 1984 Tempauksen naiset aloittivat virallisesti sarjapelaamisen.